

”MUUTEN HYVÄ, MUTTA YHTEYS MENI VÄLISSÄ POIKKI...”

Haastattelututkimus klarinetinsoiton etäopetuksen työvälineistä, haasteista sekä hyödyistä

Seminaarityö
Syksy 2021
Juhana Karjalainen

Opettajan pedagogiset opinnot
Tampereen yliopisto

Kirjallinen työ
Taideyliopiston Sibelius-
Akademia, Puhaltimien,
harpun ja lyömäsoittimien
aineryhmä

TIIVISTELMÄ

Kirjallisen työn nimi	Sivumäärä
”Muuten hyvä, mutta yhteys meni välissä poikki...” Haastattelututkimus klarinetinsoiton etäopetuksen työvälineistä, haasteista sekä hyödyistä	20 + 3
Tekijän nimi	Lukukausi
Juhana Karjalainen	Syksy 2021
Aineryhmän nimi	
Puhaltimet, lyömäsoittimet ja harppu	
Tutkin seminaarityössäni klarinetinsoiton etäopetuksessa käytettäviä työvälineitä sekä siihen liittyviä haasteita mutta myös hyötyjä. Lähestyin kolmea eriasteisissa koulutuslaitoksissa työskentelevää opettajaa, jotka kertoivat omista kokemuksistaan etäopetuksen parissa. Haastattelu tehtiin sähköpostitse. Inspiraatio tutkimukselle tuli aiheen ajankohtaisuudesta kevään 2020 koronavirustilanteen vuoksi sekä omasta kokemuksesta etäsoittotunnilla, mikä herätti paljon kysymyksiä etäopetuksen toimivuudesta. Tutkimus suoritettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena ja haastattelut keskittyivät siihen, millaisia työvälineitä opettajat sekä oppilaat ovat hyödyntäneet etäopetuksessa sekä millaisia kokemuksia erilainen työmuoto on tuonut. Vastauksista ilmeni, että etäopetus pääsääntöisesti on hankalaa ja kuluttavaa eikä se voi korvata lähiopetusta kokonaan. Etäopetus toimi kompromissina opetustyön jatkuvuudelle kevään 2020 hankalan koronavirustilanteen aikana. Syksystä 2020 eteenpäin kontaktiopetus on toiminut normaalisti. Joitakin etäopetuksen elementtejä voitaisiin kuitenkin hyödyntää tulevaisuudessa tukena lähiopetukselle. Edellytyksiä etäopetuksen kehittämiseksi on runsaasti.	
Hakusanat	
etäopetus, klarinetinsoiton opetus, koronavirus, verkko-opetus, videoneuvottelu	
Tutkielma on tarkistettu plagiointitarkastusjärjestelmällä	
Tarkistettu 30.12.2021	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TEOREETTINEN TAUSTA	5
2.1	Tekstipohjaiset verkkotyökalut	7
2.2	Videopohjaiset verkkotyökalut	8
2.3	Videoneuvottelu	9
2.4	Lyhyesti klarinetinsoitosta	10
3	TUTKIMUSASETELMA.....	11
3.1	Tutkimustehtävä ja -kysymykset.....	11
3.2	Tutkimusmenetelmä ja eettiset kysymykset.....	11
3.3	Tutkimuksen suorittaminen, aineisto ja aineiston analyysi.....	12
4	TULOKSET	13
4.1	Työvälineet ja niiden käyttö.....	14
4.2	Haasteet	14
4.3	Hyödyt.....	16
5	POHDINTA	18
5.1	Toivoa on	19
5.2	Loppusanat	19
	LÄHTEET.....	20

1 JOHDANTO

Maaliskuussa 2020 koronavirustilanteen pahentuessa Suomen hallitus määräsi koululaitokset etäopetuksen piiriin (Valtioneuvosto, 2020). Myös musiikkioppilaitokset joutuivat muuttamaan opetusmenetelmiään ja muun muassa soitonopetus jouduttiin toteuttamaan etäopetuksen keinoin. Tästä alkoi uudenlainen ja vielä melko tuntematon työskentelymuoto ja välineet etäopetuksen toteuttamiseksi jouduttiin omaksumaan lyhyessä ajassa.

Ylen tekemässä haastattelussa pianisti Matti Raekallio kertoo muuttaneensa pandemiaa pakoon New Yorkista takaisin Suomeen (Mattila 2021). Hänellä on kotonaan käytössä erikoisvalmisteinen flyygeli, jolla hän voi opettaa oppilaitaan kotoa etänä. Flyygeli tallentaa soiton nyansseineen tarkasti ja lähettää sen toiseen vastaavanlaisen flyygeeliin soitettavaksi. Hän hankitutti erikoisvalmisteiset flyygelit Sibelius-Akatemialle, New Yorkiin sekä Japaniin. Näin Raekallio ja hänen oppilaansa eri puolilta maailmaa pystyivät havainnoimaan toistensa soittoa tarkasti. (Mattila 2021.) Raekallion esimerkki on loistava etäopettamisen näkökulmasta ja siitä mitä se voi parhaimmillaan olla. Vaikka soitonopetus on lähtökohtaisesti kontaktiopetusta, voidaan tämän kaltaisella etäopettamisella pianonsoiton näkökulmasta sekä vuorovaikutuksen kannalta päästä hyvin lähelle kontaktiopetusta vastaavaan, joskaan ei täydelliseen, lopputulokseen.

Huomattavasti vaikeammaksi soitonopetus etänä muuttuu, kun siirrytään puhallin- ja jousisoitinten pariin. Syynä tähän ovat pianonsoitosta poikkeavat äänenmuodostustavat sekä viritykseen, sointiväriin ja kvaliteettiin vaikuttavat seikat. Pianonsoitossa viritys on vakio ja vaikka pianonsoittoon liittyy paljon teknisiä ja ergonomisia haasteita, voi se olla huomattavasti armollisempi etäopetukselle sointiväriin kannalta kuin mitä se on muille soitinryhmille.

Kiinnostus etäopetuksen tutkimiseen lähti omasta kokemuksestani. Opettajani piti minulle muutaman soittotunnin etänä syksyllä 2020, ja kohtasimme monia teknisiä ongelmia yhteydenpidossa sekä huomattavia haasteita soittamisen arvioinnissa ja demonstroinnissa. Saatoin soittaa esimerkiksi sivun verran teosta ja päätettyäni opettaja

vastasi alun olleen hyvä, mutta yhteyden katkenneen puolivälissä. HavaitSIMME että molempien soitosta puuttuivat suurimmaksi osin dynamiikat, ja kvaliteetti oli erilaista kuin lähiopetuksessa. Toistemme seuraaminen ja kommunikoiminen olivat hankalaa internet-yhteyden viiveiden vuoksi. Käyttämässämme Zoom-videopalvelussa ääniasetukset eivät myöskään olleet optimaaliset tai ainakaan emme osanneet niitä säätää. Oma tablettitietokoneeni myöskin reagoi kovempiin ääniin sammuttamalla mikrofonin, jolloin fraasit sammuiivat kesken kaiken ja yhteys mykistyi. Lukuisien häiritsevien kokemusten jälkeen päätimme keskittyä kontaktiopetukseen turvallisuustilanteen sallimin tavoin.

Ristiriitaiset tuntemukset etätunteja kohtaan herättivät ajatuksen pohtia, miten opettajat selviävät työstään poikkeusoloissa. Soittotunnit on pidettävä keinolla millä hyvänsä ja tilanne oli uusi kaikille. Oletin että jokaisella on oma tapansa toteuttaa soittotunnit ja oli kiinnostavaa lähteä tutkimaan eri tapoja vaikean tilanteen äärellä.

Tutkimuksen tarkoitus on selvittää, miten opettajat ovat ottaneet etäopetuksen vastaan ja millaisia työvälineitä he ovat hyödyntäneet. Lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että etäopetus on väliaikainen opetustapa ja koronapandemian heikentyessä opetus palaa kontaktiopetukseen. Tutkimuksessa pohditaan, mitä etäopetuksesta voisi ottaa pysyvään käyttöön.

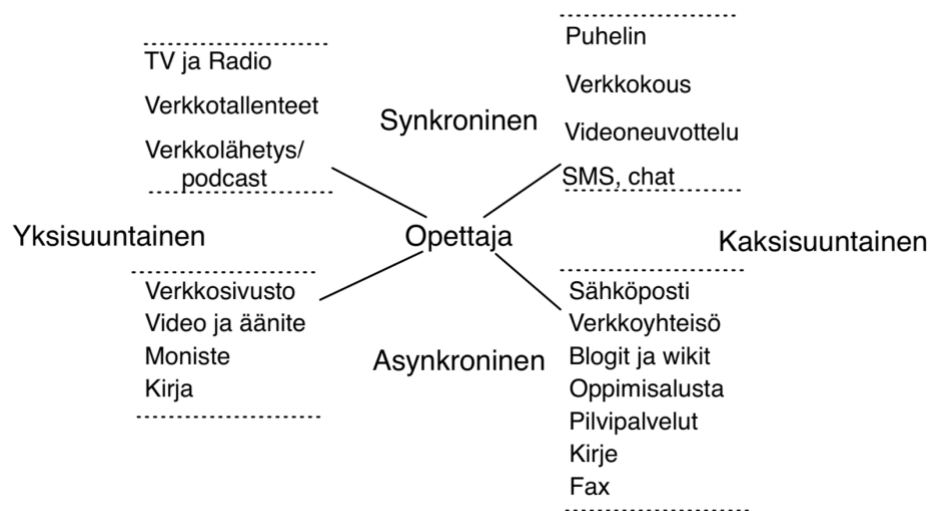
2 TEOREETTINEN TAUSTA

Tässä luvussa käsittelen verkko-opetuksen erilaisia muotoja ja välineitä Matti Ruipon laatiman muistion pohjalta. Ruippo (2018, 3) käyttää virtuaalisesta musiikinopetuksesta termiä verkko-opetus ja luetteloii etäopetuksen yhdeksi verkko-opetuksen muodoksi. Arkikielessä etäopetuksen termiä on käytetty kuvaamaan kaikenlaista virtuaalisesti tapahtuvaa soitonopetusta. Etäopetuksen hän määrittää Holmbergin sanojen mukaan opiskelumuotona, jossa opetusta ei valvota jatkuvasti ja suoraan mutta jossa kuitenkin toteutetaan järjestelmällistä ja suunnitelmallista opetusta, ohjausta ja neuvontaa. (Holmberg, Ruipon mukaan 2018, 17). Opettajan ja oppilaan välinen etäopetus tapahtuu

yleensä videoneuvottelun avulla. Siksi käsittelen videoneuvottelua omana alalukunaan esiteltyäni ensin muita verkko-opetuksen muotoja.

Ruippo jaottelee muistiossaan musiikin verkko-opetuksen erilaisia työvälineitä yksisuuntaisiin ja kaksisuuntaisiin sekä synkronisiin ja asynkronisiin. Yksisuuntaisella tarkoitetaan, että opettaja tuottaa oppimateriaalin ilman vuorovaikutusta. Näitä ovat esimerkiksi TV- ja radio-ohjelmat, verkkolähetys ja -tallenteet, podcastit, verkkosivustot, äänitteet, monisteet sekä kirjat. Kaksisuuntaiset välineet osallistavat myös oppilaan, esimerkiksi verkkokokouksen, videoneuvottelun, chatin, puhelimen, viestipalvelimien, sähköpostin, blogin, pilvipalveluiden tai oppimisalustojen avulla.

Synkroniset työkalut ovat sidottuja aikaan ja paikkaan. Asynkroniset ovat taas käytettävissä ilman vaatimusta ajasta tai paikasta. Kaavio havainnollistaa, miten nämä eri muodot toimivat keskenään.

Kuva: Verkko-opetuksen teknisten keinojen jäsentely (Ruippo 2018, 4).

2.1 Tekstipohjaiset verkkotyökalut

Tekstipohjaiset verkkotyökalut palvelevat oppimista eri muodoissaan, mutta eivät ole suoraan opetuksen keskeisiä välineitä.

Sähköposti on yksinkertainen ja luotettava muoto, joka sopii tiedottamiseen. Itse opettamiseen se on kuitenkin työläs ja aikaa vievä.

Verkkoyhteisöt, kuten Facebook, tarjoavat tekstin lisäksi kuvaa ja ääntä ja tavoittaa monet lyhyessä ajassa. Verkkoyhteisöihin sisältyy myös viestipalveluja, kuten chat- ja videopuhelutoimintoja. Verkkoyhteisöihin voidaan perustaa ryhmiä, jotka erikoistuvat tiettyyn osa-alueeseen. Esimerkiksi klarinetinsoiton opettajat ovat perustaneet verkostoitumisryhmän Facebookiin. Epämuodollisuus ja matala kynnyksen osallistamiseen on yksi syy verkkoyhteisöjen suosioon. Pitkäjänteinen tiedonrakennus on kuitenkin hankalaa, koska viestiketjujen kasvaessa yksittäinen tieto hukkuu näköpiiristä nopeasti.

Oppimisalustat, kuten Moodle ja Optima, tarjoavat oppimateriaaleja ja niiden käsittely ei vaadi tietoteknistä osaamista. Yhdelle alustalle voidaan koota koko kurssin sisältö aikatauluineen ja tavoitteineen. Riippuu paljon sisällöntuottajasta, kuinka hyvin nämä alustat todellisuudessa toimivat.

Blogit ja wikit kokoavat erilaisia näkemyksiä ja tiedonvaihtoja yhteen. Niitä käytetään musiikin opiskelussa toistaiseksi aika harvoin. Blogit rakentuvat itse luodun verkoston kautta. Wikit ovat avoimia, tietyille ryhmälle tarkoitettuja tiedon rakentamista tukevia yhteiskirjoittamisalustoja.

Pilvipalvelut ovat verkossa toimivia tiedon tallentamiseen ja jakamiseen perustuvia immateriaalisia eli internetissä toimivia palveluja. Palvelun käyttö vaatii tietokoneen tai mobiililaitteen sekä internet-yhteyden. Yleisimpiä pilvipalveluja ovat Facebook, YouTube ja sähköpostipalvelimet (esimerkiksi Gmail). Opetukseen hyödyllisiä pilvipalveluja ovat esimerkiksi DropBox, Google Drive, iCloud ja Office 365. Musiikin tekemiseen tarjolla olevia sovelluksia ovat muun muassa AudioTool ja NoteFlight.

Verkkosivuja voidaan pitää kätevästä alustana esimerkiksi opettajan materiaaleille, joita opettaja voi täydentää ja oppilas hyödyntää. Verkkosivut voidaan muokata tekijänsä näköiseksi eikä se vaadi oppimisalustojen vaatimia käyttäjätunnuksia. Verkkosivujen

päivittäminen ja ylläpitäminen voivat olla työläitä, mutta valmiita julkaisualustoja on saatavilla (WordPress, Expression Engine). Näiden käyttöönotto vaatii tosin myös perehtymistä.

Tekstiviestit ja chat toimivat sähköpostin tavoin ilmoitusluontoisiin asioihin ja esimerkiksi soittotuntien sopimiseen. Joitakin yksityiskohtaisia asioita, jotka ovat jääneet mietityttämään tunnilla, voidaan avata viestein. Nuorten kanssa kommunikoiminen esimerkiksi WhatsApp-sovelluksen kautta on hyvin suosittua ja arkipäiväistä. (Ruippo 2018, 5-9.)

2.2 Videopohjaiset verkkotyökalut

Videopohjaisiin verkkotyökaluihin voidaan lukea verkkotalenne, -lähetys, -kokous sekä videoneuvottelu. Opetus ja vuorovaikutus näillä välineillä tapahtuu luontevasti ja esimerkiksi palautteen antaminen vastaa kasvotusten käytävää keskustelua.

Verkkotalenteita ovat erilaiset ääntä- ja liikkuvaa kuvaa tuottavat tiedostot. Niitä ladataan esimerkiksi YouTubeen ja Vimeon kaltaisiin palveluihin. Niiden käyttö on yleistynyt niin korkeakoulujen ja muiden oppilaitoksien kuin yksityisten sisällön tuottajien toimesta. Myös kaupalliset toimijat tuottavat paljon verkkotalenteita. Verkkotalenteiden suosion myötä musiikin oppimista tapahtuu myös koululaitosten opetuksen ulkopuolella. Musiikkikasvatuksen näkökulmasta musiikinopettajan on pystyttävä myös *musiikkiin ohjaamiseen* eli opastamaan musiikillisten sisältöjen pariin. Verkkotalenteiden ongelma on tosin se, että ne voivat sisältää väärää, tarkistamatonta tietoa. Varsinkin yksittäisten toimijoiden sisällöntuotanto voi olla epäluotettavaa. Tässäkin vastuu on opettajalla.

Verkkolähetys on yksisuuntainen, pääsääntöisesti suoraa internet-yhteyden kautta välittyvää videon, äänen tai muun esityksen (kuva ja teksti) suoratoistoa. Termiä käytetään myös ennalta tallennetuista materiaaleista. Verkkolähetystekniikalla voidaan lähettää suorana esimerkiksi klassisen musiikin konsertteja.

Verkkokokous tai -neuvottelu on kaksi- tai monipisteinen kommunikaatioväline. Kokouksiin käytettäviä alustoja ovat muun muassa Apple FaceTime, Adobe Connect, Google Hangouts, InterCal Unified Meeting 5, Skype, Teams ja Zoom. Yhteydenpitoon käytetään tabletin tai tietokoneen vakiovarusteena kuuluvaa web-kameraa, integroitua mikrofonia sekä kaiuttimia. Paremman äänen- ja kuvanlaadun saavuttamiseksi voidaan käyttää kuulokkeita sekä ulkoista mikrofonia ja kameraa. Nämä alustat palvelevat parhaiten keskustelutilaisuuksia, vaikkakin esimerkiksi Zoomia, Skypea ja FaceTimea on käytetty soiton- ja laulunopetukseen. Niiden äänen- ja kuvanlaatu eivät kuitenkaan takaa parasta lopputulosta opetuksen kannalta. (Ruippo 2018, 9-13.)

2.3 Videoneuvottelu

Videoneuvottelu on kahden tai useamman osapuolen välinen teknologia, joka vastaa lähineuvottelun kaltaisia olosuhteita (Sariola, Ruipon mukaan 2018, 13). Tämän mahdollistamiseksi tarvitaan reaaliaikainen kuva-, ääni- ja datayhteys. Ensimmäisen kerran videoneuvottelua käytettiin suomalaisessa musiikinopetuksessa vuonna 1995. (Ruippo 2018, 13.)

Videoneuvottelu vaatii opetuksessa tehokkaat työvälineet. Hyvän kuvan ja äänen takaamiseksi on kameran ja mikrofonin oltavat riittävän hyvät. Iso näyttö, esimerkiksi kookkaan television ruutu takaa laadukkaan näkyvyyden. Hyvällä kaiutinparilla edesautetaan äänen kvaliteettia. Nämä kuitenkin eivät riitä, jos yhteysnopeudet eivät ole vaatimusten mukaiset. Moleminsuuntainen 2 Mbit/s:n (megabittiä sekunnissa) kaistaleveys on vähimmäisvaatimus teräväpiirtoa vastaavaan laatuun. Esimerkiksi Manhattan School of Musicin mestarikursseja on järjestetty varta vasten suunnitelluilla laitteilla 4 Mbit/s:n yhteydellä. Tällöin äänenlaatu vastaa CD-levyn laatua. On kuitenkin huomioitava, että verkkoliikennettä käyttävät muutkin, jolloin internet-yhteyden tulisi olla vähintään 10 Mbit/s.

Yhteismusisoinnin kannalta videoneuvottelusta ei ole poikkeusjärjestelyitä lukuun ottamatta iloa, koska koodaus ja tiedonsiirto aiheuttavat viivettä. Viiveen ja

kaiunkumousjärjestelmän vuoksi kommentoiminen soittamisen aikana ei ole suotavaa, koska se tuottaa epäselvän lopputuloksen tietoliikenteessä.

Videoneuvottelu edistää kahdensuuntaista vuorovaikutusta. Oppilaan osallistava ja aktivoiva tapa tekee opiskelusta mielekästä. Yhdensuuntainen luennointi passivoi ja heikentää kuuntelijan keskittymistä. Videoneuvotteluvälineiden aktivointi ja oman soittotilan järjestäminen antavat oppilaalle vastuuta. Viime kädessä koko prosessin toimivuus on kuitenkin opettajan vastuulla. (Ruippo 2018, 13-14.)

2.4 Lyhyesti klarinetinsoitosta

Klarinetinsoitossa on tärkeitä äänenmuodostukseen ja soittoasentoon liittyviä seikkoja, joita on hyvä käsitellä, jotta ymmärretään miksi etäopetus asettaa tiettyjä haasteita soitonopettamiselle. Klarinetinsoiton aloittaminen tapahtuu yleensä 7-10 vuoden iässä. Tärkeintä soittamisen edellytykselle on etuhampaiden tasaisuus, koska niillä tuetaan suukappaleen asentoa suussa (Muc 1990, 61). Suukappaleeseen kiinnitetään ruokolehti, joka puhalluksen aiheuttaman värähtelyn myötä synnyttää äänen soittimeen. Huuliotetta, joka mahdollistaa äänenmuodostuksen, kutsutaan ansatsiksi. Alkeisopetuksessa kiinnitetään paljon huomiota lehden asetteluun. Ääni ei syty, jos se on liian alhaalla tai liian korkealla suukappaleessa. Lehti täytyy myös kostuttaa, jotta se värähtelee riittävästi. Äänenmuodostusta harjoitellaan aluksi ensin pelkällä suukappaleella.

Soittoasennon tulisi olla mahdollisimman rento. Hartioihin ja käsiin ei saisi muodostua jännitystiloja, jotta sormien liikuttelu olisi mahdollisimman kevyttä. Soitinta kannatellaan oikean käden peukalon varassa, mikä on ergonomian kannalta vaativaa. Tätä voidaan helpottaa soittimen painoa keventävällä kaularemmillä. Pään ja niskan asento voi soittaessa mennä helposti kumaraan. Nuottitelineen sopiva korkeus auttaa pään ja niskan asentoon. Hyvää soittoasentoa voi hakea myös soittamalla selkä ja takaraivo seinää vasten.

Soitinta täytyy huoltaa myös soittamisen aikana. Soittimen sisälle muodostuu puhalletun ilman myötä kondenssivettä. Kondenssiveden jäädessä pitkäksi aikaa soittimen sisälle soittimen puu sekä koneisto voivat vaurioitua. Siksi soitinta kuivataan puhdistusliinalla säännöllisesti.

Näiden edellä mainittujen seikkojen huomioiminen etänä on huomattavasti vaikeampaa kuin kontaktiopetuksen piirissä. Varsinkin oppilaan alkutaipaleella olisi vanhempien hyvä olla mukana soittotunneilla, jotta he myös oppisivat suukappaleen ja lehden toiminnot sekä soittoasennon perusteet ja näin kykenisivät seuraamaan ja varmistamaan oppilaan oikeanlaisen harjoittelun kotona.

3 TUTKIMUSASETELMA

3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tämän tutkimuksen tehtävä on selvittää, miten klarinetinsoitonopettajat ovat ottaneet kevään 2020 koronavirustilanteen aiheuttaman poikkeuksellisen opettamistavan vastaan kyseisellä kevätlukukaudella. Lähtökohtaisesti soitonopetus on kontaktiopetusta ja etäopetus todennäköisesti hankaloittaa opetuksen toteutusta. Tutkimus selvittää, millaisia nämä haasteet ovat olleet haastateltavien opetustilanteissa. Toisaalta poikkeustilanteet voivat tuoda hyviäkin ratkaisuja ja tutkimus käy myös etäopetuksen mahdollisia hyötyjä läpi.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia työvälineitä opettaja käyttää klarinetinsoiton etäopetuksessa?
2. Mitä haasteita ja hyötyjä etäopetus tuo verrattuna kontaktiopetukseen?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja eettiset kysymykset

Tutkimus suoritettiin laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen periaatteena on, että kerätty aineisto on muuttuvaa, rajallista sekä subjektiivista. Tutkimuksen laatijan

omat kokemukset sekä kiinnostus tutkittavaan asiaan ohjaavat tutkimuksen kehitystä. Tutkimuksen aineisto on myös ihmisten kirjoittamaa sekä tulkitsemaa. Absoluuttinen totuus ei ole tässä tutkimuksessa keskeistä, vaan tärkeämpää on tarkastella ilmiötä yhden tutkijan ja muutaman vastaajan näkökulmasta. (Anttila, 2007.) Tarkastelen siis klarinetinsoitonopetuksen etätyövälineitä ja sen vaikutuksia yhden lukukauden ajalta. Nämä kokemukset ovat jatkuvasti muuttuvia. Jollakin toisella lukukaudella ja toisten vastaajien näkökulmasta aineisto voisi olla hyvinkin poikkeavaa.

Tieto kerättiin sähköpostihaastatteluna. Vastaukset koottiin sähköposteista omaan Word-tiedostoon anonymisti nimettyinä: Opettaja A:n, Opettaja B:n ja Opettaja C:n vastaukset. Aineisto tallennettiin henkilökohtaiselle tietokoneasemalle salasanan taakse. Alkuperäiset sähköpostiviestit ovat henkilökohtaisessa sähköpostikansiossa salasanan takana. Aineisto tuhoetaan seminaarityön palauttamisen jälkeen, kun suoritusmerkintä on tehty. Tutkimuksessa on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjetta siten, että henkilötietoja on käsitelty luottamuksellisesti ja vastaajien anonymiteetti on pystytty säilyttämään (Tenk, 2019).

3.3 Tutkimuksen suorittaminen, aineisto ja aineiston analyysi

Koronatilanteen ollessa edelleen hankala keväällä 2021 pohdin parasta ja helpointa tapaa hankkia hyvää aineistoa työlleni. Koska musiikkioppilaitosten toiminta oli pääosin etänä, ei kontaktihaastattelu tuntunut turvalliselta ja suotavalta vaihtoehdolta. Koin sähköpostihaastattelun mielekkääksi ja matalan kynnyksen vaihtoehdoksi vastaajille. Vastauksia voisi miettiä rauhassa ja halutessaan täydentää myöhemmin. Periaatteessa haastattelun olisi voinut tehdä videoyhteydellä, mutta ajattelin että yhteisen ajan löytäminen voisi olla hankalaa ja työlästä kaikille osapuolille, varsinkin kun uudet työskentelytavat etäyhteyksien parissa ovat nostaneet opettajien työmäärää.

Mahdollisimman monipuolisen aineiston saamiseksi valitsemani opettajat työskentelevät eri tasoissa musiikkioppilaitoksissa; opettaja A toimii korkeakoulussa, opettaja B musiikkiopistossa, sekä opettaja C konservatoriossa. Koin luontevaksi ja turvalliseksi kutsua heidät haastatteluun. Ilokseni huomasin, että kaikki suostuivat viipymättä vastaamaan kysymyksiini.

Lähestyin haastateltavia ensin Facebookin Messenger-viestipalvelulla, Whatsappilla sekä sähköpostilla. Positiivisen vastaanoton saatuaani lähetin kaikille sähköpostitse varsinaisen saatekirjeen sekä haastattelukysymykset. Annoin muutaman viikon vastausaikaa, jolloin kaikilla olisi hyvin aikaa miettiä vastauksia.

Aineiston analysoiminen ja puhtaaksi kirjoittaminen olivat haastavaa, koska jokaisen vastaukset muistuttivat toisiaan ja itsensä toistamisessa oli riskinsä. Eri kysymyksiin oli myöskin vastattu samankaltaisesti. Vaikka kaikkien kokemus oli samankaltainen, näistä tuloksista ei kuitenkaan voida tehdä yleistäviä johtopäätöksiä vastaajien lukumäärän vuoksi. Olen pyrkinyt purkamaan ja kirjoittamaan aineiston mahdollisimman lukijaystävällisesti yrittäen välttää toistamista.

4 TULOKSET

Kaikille tutkimukseen vastanneille oli selvää, että työmäärä etäopettamisessa oli lisääntynyt huomattavasti. Opettaja B kertoi tehneensä muun muassa opetusvideoita sekä taustanauhoja oppilaille kotiharjoittelua varten. Lisätöiden tekeminen ei tuntunut hankalalta mutta muiden töiden päälle oppilaiden kuvaamien videoiden katselu ja kommentoiminen olivat aikaa vievää. Enemmän kuormitusta aiheuttivat jatkuvat muutokset lukujärjestyksiin sekä epätietoisuus ja huoli tilanteen jatkumisesta. Suunnitelmat säästysjärjestyksistä ja konserteista muuttuivat jatkuvasti.

Opettaja C:llä aikaa veivät uudessa tilanteessa etäopetuskäytänteiden omaksuminen. Etätyöhön käytettävän laitteiston hallitseminen vaati opettelua. Mukaan tulivat myös äänitteiden kuuntelu sekä nuottimateriaalien käsittely ja kuljettaminen. Opettaja C koki tuntirakenteen muuttuneen erilaiseksi. Niin kutsuttu luonnollinen tauotus, kuten klarinetin kokoaminen ja purkaminen, klarinetin lehden ja soittimen huolto sekä mahdolliset nuottien kopiointimatkat, jäivät vähemmälle. Etenkin lasten ja aloittelevien soittajien kanssa tunnin kulkuun kuuluu olennaisesti se, että opettaja tarkastaa tarvittaessa soittimen kunnon; onko lehti oikein ja riittävän kostutettuna kiinni suokappaleessa. Klarinettia täytyy myöskin kuivata säännöllisesti puhdistusliinalla kondenssivedestä.

4.1 Työvälineet ja niiden käyttö

Opettaja A kertoo käyttäneensä etäopettamiseen Windows 10 -pöytätietokonetta, laajakulmanäyttöä, Zoom Q2N 4k -kameraa, äänikorttia, ulkoista mikrofonia sekä puoliavoimia kuulokkeita. Myös muilla vastanneilla on käytössään ulkoinen mikrofoni, joka parantaa selkeästi äänenlaatua. Opettaja C mainitsee myös puoliavoimet kuulokkeet, joilla äänenlaatu ja myös oma jaksaminen ovat parempaa. Kuulokekuuntelua tulee opetuspäivän aikana paljon. Opettaja C käyttää isokokoista tabletti-tietokonetta videoyhteyteen ja alustana toimii Zoom-palvelua. Myös Opettaja B käyttää Zoom-palvelua. Hän mainitsee ennen Zoomiin keskittämistä käyttäneensä FaceTimea, Skypeä, Teamsia sekä WhatsApp-sovelluksen videopuhelu-toimintoa. Hänen näyttöpäätteenään on toiminut kannettava tietokone.

Suhtautuminen etätyövälineisiin on ollut vaihtelevaa. Opettaja A etsi sopivia laitteita ja alustoja pitkään ja hänellä oli useita vaihtoehtoja käytettävänä. Hän kokee, että laitteiden käyttö ja niillä opettaminen oli alkuun mielenkiintoinen haaste mutta poikkeusolojen pidentyessä enenevässä määrin turhauttavaa. Opettaja C koki etäopettamisen alkumetrit raskaaksi ruutuajan pitenemisen ja nettiyhteyden aiheuttaman ailahtelevan äänenlaadun vuoksi:

"Rutinoituminen tässä asiassa on kuitenkin auttanut ja nykyään osaa paremmin säästää itseään vääraltä 'yli-intensiiviseltä' ruutuajalta. Sinänsä välineistö on toiminut hyvin ja olen mielestäni löytänyt hyvin toimivan ja kuljetettavan ratkaisun."

Yli-intensiivisyys eli tässä tapauksessa runsas tietokoneen ja teknisten laitteiden käyttö etäopetuksessa voi herkästi kohdistua väärin asioihin, kuten nettiyhteyden tai kuvakulmien säätämiseen, jolloin se syö energiaa keskittymistä vaativilta hetkiltä.

4.2 Haasteet

Tekniset ongelmat ovat olleet selkeästi suurin haitta opetuksessa. Opettaja A:lla etäyhteysvälineissä on ilmennyt nopeudenvaihtelua puskuroinnin takia. Nyanssit ovat kompressoituneet ja soinnin laatu on ollut huonoa. Opettaja C:n resurssit ovat kuluneet

Zoom-ohjelman asetusten opastamiseen. Oikean kuvakulman löytäminen ja laitteiden sijoittaminen ovat osoittautuneet erittäin tärkeäksi seikaksi. Asennoitumista on vaatinut myös se, että kaikilla ei ole kotona esimerkiksi ulkoista mikrofonia, jolloin äänenlaatu paranisi huomattavasti.

Opettaja C:n mielestä kontaktin saaminen oppilaaseen on suuri haaste. Energian tukeminen sekä läsnä oleminen ovat vaikeita saada toteutumaan ruudun välityksellä. Hän korostaa myös nettiyhteyden merkitystä; yhteys katkeilee helposti ja kuvan sekä äänen jäätyminen turhauttaa. Opettaja B:n kokemus on, että vaikka omat laitteet olisivat hyvät, oppilaan välineet eivät välttämättä vastaa samaa. Oppilaat käyttävät usein puhelimiaan vastaanottimina, mikä heikentää tuntuvasti yhteyden toimivuutta. Äänenlaatu kärsii ja pahimmassa tapauksessa soitosta ei kuule mitään.

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että sointiväri etäyhteydessä vääristyy merkittävästi ja soinnin detaljien arvioiminen on vaikeaa. Klarinetin soinnin kvaliteetti eroaa todella paljon lähiopetuksesta. Opettaja A:n mukaan kvaliteetin arvioiminen etäopetuksessa on vaikeaa. Opettaja C vastaa myös, että sointiväriä arvioiminen on eri asia etäopetustilanteessa. Myös dynamiikan vaihtelun hahmottaminen on hankalaa ja monen oppilaan äänen käyttö on pienentynyt. Fortemaisuus ja kokonaisvaltainen äänenmuodostus on kaventunut ja tätä on opettajan vaikea tukea esimerkiksi etäyhteyden päästä. Opettaja B kertoo, että *"klarinetin soundista ei ole tietoaakaan... paitsi yhdellä oppilaalla, jolla on myös käytössä ulkoinen mikki. Pahimmolleen yhden oppilaan soundi oli identtinen sähkökitaran kanssa. Dynamiikka jää uupumaan kokonaan ja usein ohjelma leikkaa kovat tai korkeat äänet pois, vaikka ääniasetukset olisivat oppilaalla oikein."*

Oppilaan soittoergonomian huomioiminen etänä on aiheuttanut päänvaivaa. Opettaja A:n mukaan sitä *"ei ole pystynyt juuri käsittelemään, ansatsiasiat jäävät puolitiehen, koska äänentuottomekanismin äänet eivät välity. Vain tilääni kuuluu, jos sekään."* Opettaja C tarjoaa vastaukseksi kameran oikeaa sijoittelua. Siten opettaja näkee mahdollisimman hyvin soittoasennon sekä ansatsin. Hän on välillä pyytännyt oppilaita siirtämään kameran sivuprofiilille soittoasennon näkyvyyden parantamiseksi. Oppilaita on ollut hyvä muistuttaa sanallisesti siitä, ettei soita kameran suuntaan, jos se on esimerkiksi liian alhaalla. Opettaja B on myös kehottanut oppilaitaan suuntaamaan kameransa niin, että soittoasentoa ja ansatsia näkee myös sivusta. Etätunnilla on soitettu seisten, kuten normaalissa tilanteessa. Mielenkiintoista mutta myös huolestuttavaa on ollut nähdä

oppilaiden kotien harjoitustiloja. Etenkin monelta pienemmältä oppilaalta on puuttunut nuottiteline kokonaan.

Opettaja B on huolissaan soittoharrastuksen jatkuvuudesta. Varsinkin yhteissoiton puuttuminen on harmittanut kaikkia osapuolia. Tästä ovat samaa mieltä myös muut opettajat. Yhteissoitto on merkittävä osa soittoharrastusta ja tekeminen on muuttunut yksinäiseksi. Opettaja A:n mielestä on vaikeaa pitää kaikkia mukana ja olla tietoinen oppilaiden toiminnasta, koska opiskelu korkeakoulussa on itsenäistä ja omalla vastuulla. Kotona harjoittelu on ollut mahdotonta ja yhteissoiton kehittäminen hankalaa. Hyvin harva on edistynyt opinnoissaan ja pääpaino opetuksessa on keskittynyt opittujen taitojen ylläpitoon ja tsemppaamiseen.

Kenenkään oppilaat eivät ole kuitenkaan lopettaneet soittamista poikkeusoloista huolimatta. Opettaja B:n ja C:n oppilaat ovat ottaneet etäopetuksen vastaan yllättävän hyvin. Opettaja B:n mukaan lapset ja nuoret sopeutuvat hyvin uusiin tilanteisiin. Oppilaat ovat toki hekin olleet turhautuneita ja väsyneitä ja odottavat jo kovasti paluuta lähiopetuksen ja yhteissoiton pariin. Heille haastavinta on ollut lähinnä huono nettiyhteys. Opettaja C on myös samaa mieltä, että älylaitteet ovat nuorille arkipäivää ja he omaksuvat uudet tilanteet nopeasti. Kuten opettaja A:n tilanteessa, pidemmällä olevat sekä ammattiin pyrkivät opiskelijat ovat kärsineet eniten, koska yksityiskohtainen hiominen ei onnistu samalla tavalla etänä. Keskittyminen on ollut todella vaikeaa ja se on vaikuttanut harjoittelumotivaatioon. Harrastus on ollut yksinäistä ja jatkuva kotonaolo muuttunut puuduttavaksi. Soitin- ja lehtiongelmassa on jouduttu selviämään itsenäisemmin. Lehtiongelma tarkoittaa oikeanlaisen lehdykän valintaa sekä suokappaleeseen asettelua. Etenkin pienemmät lapset tarvitsevat opastusta sekä valvontaa lehdykän kiinnittämisessä ja oikeassa asennossa.

4.3 Hyödyt

Poikkeusoloissa on tapahtunut hyvääkin. Opettaja C:n mukaan tunteja voidaan pitää flunssaisellekin oppilaalle, koska läsnäolo tavallisella soittotunnilla ei ole välttämätöntä. Tarttuvat taudit eivät pääse leviämään. Jos oppilaalle tai opettajalle tulee jokin muu este, pystyy etäyhteyden avulla sopimaan tunteja joustavasti. Myös opettajan työmatkoihin kuluu vähemmän aikaa. Oppilaiden vanhemmat ovat tulleet paremmin tietoisiksi jälkikasvujensa harrastuksesta, koska he ovat pystyneet seuraamaan kotona tuntien kulkua. Vanhemmat saavat myös käsityksen soittimen käsittelyyn liittyvistä asioista. Opettaja A pohtii mestarikurssien tehostamista Zoom-tapaamisella ennen ja jälkeen kurssia. Tutustumisen ja kurssin purkamisen voisi tehdä etänä ja kurssilla ehtisi enemmän keskittyä itse soittamiseen. Mestarikurssin pitäjältä säästyisi matkustukseen liittyviä kuluja sekä ajallisesti että taloudellisesti.

Opettaja B ei näe varsinaisessa etäopetuksessa juurikaan hyötyä. Lasten ja nuorten kanssa tekeminen tulee olla kontaktiopetusta. Hän on kuitenkin kiitollinen, että se on mahdollistanut töiden jatkumisen poikkeusoloissakin. Opettaja C korostaa, että etätyöskentely on nostanut lähiopetuksen arvostusta, yhteissoittoa sekä akustisen instrumentin uniikkia livesointia.

Kun epidemiatilanne helpottaa ja opetus palaa taas normaaliin, voi etäopetusvaiheesta jäädä myös jotain pysyvään käyttöön. Opettaja A on hyötynyt Trello-ohjelman käytöstä. Trello on projektinhallintaohjelma, johon voidaan kerätä tavoiteloita, luetteloita ja tehtäviä jotakin tiettyä päämäärää varten (Silmälä 2021). Oppilaille hän suosittelee MyPianist-sovellusta, jonka avulla voi soittaa teoksia säästyksellä ilman kamaripianistia. Oppilaiden olisi hyödyllistä käyttää yhteistä kalenteria sopiakseen käytännön asioista.

Opettajien B ja C oppilaat ovat äänittäneet enemmän omaa soittoaan ja näin ollen myös saaneet kuulokuvaa omasta soitostaan. Se on ollut selkeä parannus oppimisessa, kun oppilas on voinut havainnoida itse kehitettäviä osa-alueita, sekä jo osaamiaan asioita. Opettaja C:n oppilaat ovat olleet itsenäisempiä, esimerkiksi kirjaamalla kotitehtäviä ylös. Opettaja B on tehnyt oppilaille taustanauhoja ja opetusvideoita sekä teettänyt oppilailla videoita. Läksyvideoiden ansiosta jotkut oppilaat ovat harjoitelleet jopa enemmän kuin tavallisesti. Hän aikoo jatkaa niiden tekemistä tulevaisuudessa. Hän on myös suunnitellut isompien oppilaiden kanssa virtuaalivideota, johon jokainen äänittää oman osuutensa. Yli 12-vuotiaat eivät ole saaneet kokoontua, joten yhteissoitto on ratkaistu näin. Prosessi on ollut opettavainen opettajallekin.

5 POHDINTA

Sekä opettajat että oppilaat ovat joutuneet tekemään pakollisen ”digiloikan” tuntemattomaan kuluneiden kahden vuoden aikana. Prosessi on ollut uusi ja monelle hyvin kivulias. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että alkuun mielenkiintoinen haaste ja poikkeavalla tavalla hauskakin tapa työskennellä on ollut kertaantuessaan turhauttavaa ja epämotivoivaa. Opettajankoulutuksessa ei olla vielä ehditty ottamaan huomioon etäyhteyksien käyttöä ja harjaannuttamista. Uusien työkalujen opettelu ja sen tuoma epävarmuus voivat vaikuttaa opettajan identiteettiin ja siksi olisi tärkeää tukea hänen jo osaamiaan metodeja tarjoten mahdollisimman hyvät mahdollisuudet uuden oppimiseen (Ruippo 2018, 34). Koin itsekin ensihetket etäopetuksen parissa eksoottisena mutta hyvin nopeasti formaatin kankeaksi ja epämukavaksi. Soitonopetus voidaan nähdä melko yksiselitteisesti kontaktilajina, jossa toisten ihmisten fyysinen läsnäolo on välttämätöntä. Näkisin itse etäopetusvälineet kuitenkin hyödyllisenä lisänä soitonopetuksessa sekä musiikin tekemisessä yleensäkin.

Tasa-arvon toteutumisen kannalta olisi tärkeää, että kouluissa ja oppilaitoksissa pystyttäisiin tukemaan kaikkia oppilaita osallistumaan etäopetukseen riittävän tasokkailla työvälineillä. Etäopetusvälineiden käyttöönotto voi olla joillekin todella iso taloudellinen haaste, samoin sopivan oppimisympäristön löytäminen. Kaikilla ei välttämättä ole varaa ulkoisiin mikrofoneihin tai uusiin tietokoneisiin. Joidenkin kodeissa ei välttämättä löydy ylimääräistä huonetta, jossa taattaisiin rauhallinen tila esimerkiksi soittotunnille osallistumiseen tai omaan harjoitteluun. Kokemus etäopetuksesta pandemian aikana voi olla toisistaan poikkeavaa ja jopa epätasa-arvoinen riippuen perheiden sosiaalisista taustoista. (Daubney & Faultley 2020, 111.)

Heidi Partti (Partti 2016, 8) kirjoittaa artikkelissaan, että muusikkous ja musiikinopetus ovat eläneet murroskauttaan jo jonkin aikaa. Tietyn musiikillisen käytännön noudattaminen ja mestarin johdolla kulkeminen ei enää ole ainoa opetustapa. Erilaiset yhteisöt ja verkostot ovat monipuolistaneet musiikin oppimista. Muusikkouden ihanteena voidaan pitää musiikillisuuden ja kulttuurisuuden laaja-alaista tavoittelua. (Partti 2016, 8.) Mielestäni vallitseva pandemiatilanne on edesauttanut murroksen vahvistumista. Koska perinteistä kontaktiopetusta ei ole voitu harjoittaa, on jouduttu turvautumaan

verkkosisältöjen ja -työkalujen tarjoamiin vaihtoehtoihin. Uusia opetussuunnitelmia tehtäessä joudutaan reagoimaan vallitseviin olosuhteisiin.

5.1 Toivoa on

Jotta tutkimuksesta ei jäisi lohdutonta kuvaa etäopetusvälineistä sekä niiden vaikutuksista, on hyvä pohtia mitä hyvää teknologia voi meille tuoda. Vaikka etäopetus ei voisi korvata lähiopetusta, olisi työkalujen kehittämiseksi ja käytölle varmasti tarvetta. Valmiudet vastaaviin tautiepidemioihin tai muihin kriiseihin olisivat olemassa. Tulokset ja kokemukset puhuvat lähiopetuksen puolesta mutta näkisin etätyövälineet validina lisänä opetukseen ja musisointiin ylipäättään. Sen vuoksi kehitystyötä täytyy jatkaa, jotta näkisimme etäyhteyden todellisen potentiaalin.

Kansainvälinen yhteistyö on entistä tiiviimpää globalisaation ja teknologian kehityksen ansiosta. Musiikinopetuksessa esimerkiksi mestarikursseja voidaan pitää myös toiselta puolelta maailmaa olematta itse paikalla. Tällainen työskentelytapa voi omalta osaltaan säästää hiilijalanjälkeä. Toisaalta yleensä mestarikursseja on järjestetty vierailijan muiden tapahtumien ohessa. Tällainen riippuvaisuus pystyttäisiin etäyhteydenpidolla ratkaisemaan.

5.2 Loppusanat

Tähän tutkimukseen koottiin opettajien kokemuksia etäopettamisesta. Olisi mielenkiintoista tutkia seuraavaksi, millaisista lähtökohdista oppilaat ovat lähteneet etäoppimiseen. Johdannossa väitin pianon sointiväriin olevan paremmin kuultavissa virtuaalisesti kuin esimerkiksi jousi- ja puhallinsoittimien. Tätä voisi tutkia lisää siten, että millaisten soittimien sointiväri todellisuudessa poikkeavat merkittävästi etäopetuksessa verrattuna kontaktiopetukseen.

LÄHTEET

- Anttila, E. 2007. Minäkö tutkija? Johdanto laadulliseen/postpositivistiseen tutkimukseen, <https://www.xip.fi/tutkija/> Luettu 5.1.2022
- Daubney, A., & Fautley, M. 2020. Editorial research: Music education in a time of pandemic. *British Journal of Music Education*, 37(2), 107-114. Luettu 10.12.2021
- Holmberg, B. 1992. Etäopetuksen lähtökohtia. Suomentaja Sari Pajunen. Helsinki: VAPK
- Mattila, M. 2021. Maailmankuulu soitonopettaja Matti Raekallio: ”Lapsilta pitäisi vaatia enemmän, meikäläisellä peruskoulutuksella ei kiinalaisille pärjätä”, Matti Raekallion haastattelu, <https://yle.fi/uutiset/3-11951196> Luettu 2.12.2021
- Muc, T. 1990. Klarinetti, 61. Espoo
- Partti, H. 2016. Muuttuva muusikkous koulun musiikinopetuksessa, https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/308136/FJME_Vol19nro1_netiversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 3.12.2021
- Ruippo, M. 2018. Pedagoginen toimintamalli, muistio tammikuulta 2018 https://drive.google.com/file/d/1qYxlqwW53qd0QmM4RR_y2erpmW9j4SYU/view Luettu 2.12.2021
- Silmälä, P. 2021. Metropolian wiki-sivut, Trello, <https://wiki.metropolia.fi/display/socialmedia/Trello> Luettu 2.12.2021
- Tenk. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarvointi Suomessa 2019, https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf Luettu 5.1.2022
- Valtioneuvosto. 2020. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi> Luettu 3.1.2022

LIITE 1. Saatekirje

Hei,

Teen pedagogiopintojeni kirjallisen työn klarinettiopetuksen etätyövälineistä. Koronapandemian vuoksi oppilaitoksissa on siirrytty suurilta osin etäopetukseen ja tutkin millaisia työvälineitä opettajat käyttävät etätunneillaan. Tutkimuskysymykseni käsittelee myös etäopetuksen hyötyjä ja haittoja. Aion haastatella musiikkiopiston, konservatorion ja Akatemian opettajia ja haastattelut tehtäisiin sähköpostitse. Kysymyksiä on kymmenen (max. 15, jos keksin vielä muutaman). Ajattelin, että sinulla on varmasti kokemusta etäopetuksesta ja erilaisista työkaluista. Olisitko ollut kiinnostunut vastaamaan kysymyksiin? Haastattelut tehdään halutessaan anonymisti. Jos sinulla on aikaa ja kiinnostusta, niin lähetän kysymykset sinulle. Yritän saada aineiston kasaan maaliskuun aikana.

Ystävällisin terveisin ja turvallista kevättä toivottaen

Juhana

LIITE 2. Toinen saatekirje

Hei,

Viitaten aiempaan sähköpostiviestiin, tässä kysymykset seminaarityötäni varten. Toiveenani on saada vastaukset maaliskuun aikana. Kerrothan, jos haluat vastata nimettömästi. Paljon kiitoksia!

LIITE 3. Haastattelukysymykset

1. Montako oppilasta sinulla on ja moniko heistä on etäopetuksessa?
2. Onko työmääräsi lisääntynyt tai helpottunut etäopetuksen myötä?
3. Millaisia etäopetusvälineitä olet käyttänyt opetuksessasi?
4. Miten olet suhtautunut etätyövälineisiin ja -opetukseen?
5. Millaisia haasteita koet etäopetuksessa?
6. Millaisia teknisiä ongelmia ilmenee etäyhteysvälineissä?
7. Miten esimerkiksi klarinetin soinnin kvaliteetti eroaa lähiopetuksesta?
8. Entä miten ergonomiset haasteet, kuten soittoasento ja ansatsi, on otettu huomioon?
9. Miten oppilaat ovat ottaneet vastaan etäopetuksen?
10. Millaisia haasteita oppilailla on tullut vastaan?
11. Onko joku lopettanut soittamisen joko kokonaan tai ainoastaan etäopetuksen ajaksi?
12. Mitä hyötyä näet etäopetuksessa?
13. Voisiko joitain työkaluja jäädä pysyvästi opetukseen ja millaisia?